

Милица Соврлић,
студент докторских студија
Правни факултет, Крагујевац

ПОЛОЖАЈ СТВАРИ КАО ОСНОВ ОДГОВОРНОСТИ ПО РИМСКОМ ЕДИКТУ *NE QUIS IN SUGGRUNDA**

САЖЕТАК: Стварна потреба заштите пролазника, а чији су живот и имовина били угрожени због сталне опасности од пада различитих предмета, добила је правно утемељење доношењем едикта *ne quis in suggrunda*.

Аутор у раду, а полазећи од одредаба овог едикта, анализира претпоставке одговорности за ствари постављене у одређени положај, односно за створену опасност, не бавећи се и последицом која настане њиховим падом, тј. штетом, с обзиром на то да се у том случају ради о другој правној ситуацији, тј. да су одговорност за само држање ствари у одређеном положају и одговорност за штетну последицу која настане њиховим падом две различите ситуације.

Кључне речи: квазиделикт, високо позициониране ствари, одговорност, *actio popularis*

УВОД

Римљани су едиктом *ne quis in suggrunda* установили позивање на одговорност оних који држе ствари у одређеном положају, тј. квазиделиктна одговорност за високо постављене ствари, да би тиме, с једне стране стали на пут устаљеној безобзирности грађана, а с друге, надоместили евидентне

* Рад примљен 17. 05. 2017. године.

инфраструктурне проблеме с којима су били суочени. Дакле, разлози да се предвиди ова врста одговорности донекле се налазе у начину живота, тј. у начину организовања стамбених и пословних просторија староримских грађана, а што је првенствено последица лоших социјалних и економских прилика. Наиме, опште је познато да су сиромашнији слојеви друштва углавном живели у вишеспратницама тј. инсулама, које не само да су биле саграђене од лошег материјала, што је доводило до честог и лаког урушавања, неретко и паљења, већ и онима који су у њима живели нису пружале нормалне услове за живот. Пре свега није било регулације канализације и водовода, а прилив градског становништва и недостатак потребних смештајних капацитета је до изградње или доградње нове инсуле решаван живљењем већег броја људи у већ скученим становима тих вишеспратница. С друге стране, богати Римљани су живели у домусима, чврсто саграђеним с једним до два спрата и нису се суочавали са сличним проблемима, премда се због тога не може претпоставити да се и они нису налазили у ситуацијама позивања на одговорност због високо постављених и обешених ствари, а које су сваког трена могле пасти на случајне пролазнике.

Овакав начин живота, тј. прилагођавање ономе што је постојало, а може се слободно рећи наметнуто, без сумње је утицало на то да се предвиди већ споменута врста одговорности. Наиме, замислимо је да један Римљанин који живи у таквом окружењу, лако може бити позван на одговорност због високо постављених или обешених ствари јер, како се чини, густо насељене четврти уских улица са вишеспратницама с којих висе различите ствари довољни су разлози за постојање страха и осећаја угрожености живота и имовине, а сходно томе и оправданости захтева за заштитом и пре него што наступи било каква штетна последица.

Да би се у потпуности разумела суштина ове одговорности нужно је било да се у процесу истраживања дотакнемо две сфере. Прва је она која представља друштвену стварност саздану од лоших социјалних и економских прилика, а друга је сфера права, тј. нормативног приступа у решавању свих релевантних питања везаних за дату одговорност.

ДРУШТВЕНА УСЛОВЉЕНОСТ ОДГОВОРНОСТИ

На почетку, потребно је кроз призму стања у друштву доћи до разлога који су условили нормативно уређење, а како би се касније у потпуности одгонетнула правна проблематика која се на предвиђену одговорност односи. С тога је неопходно упознати се са свакодневним животом грађана у старом Риму и то превасходно с оним аспектом свакодневног живота

који је био условљен стамбеним (не)приликама, јер су то околности на којима се заснивала нужност увођења одговорност за несмотреност и безобзирност приликом постављања ствари на стамбене и пословне објекте.

„Промене у римској привреди, прелазак на латифундијски начин привређивања и робноновчане односе, довео је до тога да је током I в. ст. е. велики број ситних поседника напустио поседе и доселио се у Рим.”¹ С тога, не само Рим, већ и остали велики градови су били веома примамљиви за оне који су желели да напусте своја места. Самим доласком у град раскидали су са дотадашњим начином живота, али су уједно почињали и нови, који је опет са собом носио решавање многих питања и здатака, а прво и најважније на тој листи приоритета било је проналажење простора за живот. Међутим, немогућност брзог запослења приморала је многе да живе у сиромашнијим деловима града у којима се стамбеним потребама људи није посвећивала потребна пажња, па основних услова за живот није било или су били веома лоши.

Већина економско угрожених римских грађана живела је у инсулама, јер домус постаје скуп „класни симбол”.² Сматра се да је већ око 150. године п. н. е. било више од 46.000³ оваквих стамбених објеката. Инсуле су имале од пет до седам спратова, а за време Августа и Трајана донети су и закони о томе колика може бити висина инсула. Већина од ових вишеспратница нису биле сигурно место за живот, па пожари, урушавање појединих делова или падање оронулих фасада или црепова нису били тако ретка појава.

Међутим, иако су инсуле биле место за живот сиромашнијих Римљана, ипак је међу њима било и оних који су више зарађивали. Сходно томе, спрат на којем су становали зависео је од личног дохотка. „Док су станови на првом спрату пространи и прилично скупи, што се више пење, станови су скромнији, све до малих соба, танких, крхких зидова у поткровљу.”⁴ Чињеница је да на вишим спратовима није било комфорно, а било је и случајева да цела породица живи у једној соби.

С обзиром на проблеме с којима су се сусретали, станари оваквих објеката су се једноставно, али никако на пригодан начин, прилагодили датим приликама и околностима – често су рутински бацали отпад на улицу, а у недостатку простора ствари су одлагали, тј. качили на прозоре, терасе, зидове. Пролазници су због тога морали стално бити обазриви, јер како сведочи Јувеналис: „Чини се да си немаран, као неко ко не мисли на

¹ Маленица, А., Деретић, Н., *Римско право*, Правни факултет Нови Сад, 2011, 426.

² Робер, Ж. Н., *Стари Рим*, Мима Александрић, Clío, 2009, 235.

³ <http://www.ancient.eu/article/637/>

⁴ Робер, Ж. Н., *нав. дело*, 235.

очекивано зло, ако журиш на вечеру, а пре тога ниси ни тестамент сачино. Јер ноћу вреба толико смрти...”⁵ Дакле, било је сасвим оправданих разлога да претор интервенише и предвиди одговорност за све оне који би постављањем ствари у одређени положај угрожавали живот пролазника.

Овакава слика живота у сиромашним римским четвртима с уским улицама несумњиво оправдава потребу за заштитом свих оних који су туда уобичајено пролазили, уосталом, „нико не негира да је корисно што је претор ово прописао у едикту: у општој је, наиме, користи да се путевима пролази без страха и опасности”.⁶

ОДГОВОРНОСТ ПРЕМА ЕДИКТУ *NE QUIS IN SUGGRUNDA*

У настојању да правно уреди ситуације које су настајале због непостојања одговарајуће инфраструктуре (уске улице, високе и оронуте зграде), уређености канализационе мреже, али и да стане на пут већој безобзирности, а мањој несмотрености људи, интервенција претора била је неопходна. У периоду републике донета су два едикта која су уређивала два различита чињенична стања, али су оба имала једнак циљ: заштиту и сигурност људи приликом уобичајених пролазака или шетњи, јер „претор води рачуна о онима који путују”⁷, што с друге стране указује на то да се претор путем свог едикта не бави искључиво јавним путевима као таквим. Реч је о едиктима *de is qui deiecerint vel effuderint* и *ne quis in suggrunda*, чије текстове је записао Улпијан.

Едикт, *de is qui deiecerint vel effuderint* гласио је: „Одакле год на оно место, где се обично буде пролазило или на којем се буде стајало, нешто буде избачено или просуто, колика штета буде нанета односно учињена у тој ствари, против оног који тамо буде становао, даћу тужбу на двоструки износ. Ако буде речено да је од тог ударца преминуо слободан човек, даћу тужбу на педесет златника. Ако буде речено да је жив али повређен, колико се у тој ствари судији буде учинило правично да осуди туженог, на толико ћу дати тужбу...”⁸

Едикт, *ne quis in suggrunda* гласио је: „Нека нико на кровним гредама или на крову, изнад оног места куда се обично пролази или где се стоји, нема постављено оно, што падом може нашкодити. Ко би учинио супрот-

⁵ Iuvenalis, 3, 268, превод: Сић, М., *Praktikum iz rimskog prava*, Правни факултет у Новом Саду – центар за издавачку делатност, Нови Сад, 2002, 230.

⁶ Улпијан, D. 9. 3. 1., превод Алинчић, С., *Justinijanovа Digesta – deveta knjiga*, Tutin, 2013, 115.

⁷ D. 9. 3. 1.

⁸ D. 9. 3. 1.

но овоме, даћу против њега тужбу на основу чињеничног стања на десет златника...”⁹

Доношењем ових едиката створена је нормативна претпоставка одговорности не само за насталу штету, већ и за одређено стање које може довести до штете. Код оба едикта постоје кључни појмови, а који су и заједнички (просторија, радња, пасивна легитимација и основ одговорности), што ће у наставку свакако бити обрађено, али само кроз квазиделиктну одговорност за високо постављене и окачене ствари, јер је „основна повезница између ова два квазиделикта то што се одговара као из деликта (*non proprie ex maleficio*), а свако даље поистовећивање ове две засебне ситуације било би погрешно”.¹⁰

Претпоставке одговорности

Као што смо већ напоменули, овде је реч о одговорности за створену опасност, а да би одговорност заиста постојала треба да буду испуњене одређене претпоставке. Сматрамо да у овој ситуацији треба одредити који су објекти подобни да на њима буду постављене ствари, а што нам уједно одређују позицију ствари која се због тога квалификује као опасна, као и којим радњама одговорног лица се ствара опасност.

Објекти и делови грађевина на којима се могу налазити ствари

Из текста едикта несумњиво се уочава намера претора да обезбеди сигурност на местима где се обично пролази или стоји. „Сходно томе све грађевине које се налазе на таквим, прометним локацијама подобне су да из њих буде проузрокован штета.”¹¹

Међутим, везивање за грађевине као архитектонска решења стамбених или пословних питања, а са којих може да настане штета, исправно је само ако се ради о грађевинама које се налазе на прометним местима, са свакодневним и уобичајеним проласцима грађана. С друге стране, када се има у виду разлог позивања на одговорност због створене опасности, а самим тим и могуће штете, услед високо окачене и обешене ствари, онда се по природи ствари ради о спољашњим, саставним деловима грађевина, а

⁹ D. 9. 3. 5. 6.

¹⁰ Богуновић, М., Објективна одговорност у римском праву, *Годишњак Правног факултета* Универзитета у Бањој Луци, 206.

¹¹ Илић, В., Ресерција два римска едикта у *Srpski građanski zakonik*, *Гласник адвокатске коморе Војводине*, Књига 75, бр. 4, Нови Сад, 2015, 197.

које су подобне да се постави оно што падом може да нашкоди. Тако претор забрањује да се то чини на „кровним гредама или на крову...“¹², али се поред конкретних делова зграде оговорност проширује и за оно што је постављено у стану или спрату, магацину или каквој другој грађевини.¹³

Међутим, без обзира што је у едикту наведено на којим деловима објекта се не смеју постављати ствари, то не значи да се не може претпоставити да су и други делови зграда долазили у обзир, јер оно што је у овом случају опредељујуће јесте положај који ствар заузима. Сходно томе извор опасности су могле бити и ствари које се налазе на високим балконима или које висе са високих балкона, ствари које су окачене на спољашњим зидовима или прозорима, уз, морамо посебно истаћи, услов који се тиче тежине ствари.

Наиме, поред услова да ствар буде на одређеној висини, на већ одређеним деловима грађевина, нужно је било да ствари буду довољно тешке, јер се једино тада може оправдано очекивати проузроковање штете. Ово даље указује на то да се одговорност не предвиђа за све оно што је постављено, већ за све што је постављено тако да би могло да нашкоди.¹⁴ Као добар и сликовит пример реченог, можемо навести део Јувеналисовог сведочанства, „...јер како се високо дижу зграде, одатле те може убити свакојаки цреп, ако са прозора падају пробушене или изобличене посуде, којом тежином ударају тротоар скоро га пробуше...“¹⁵

Дакле, ствар која није незнатне тежине, која се налази високо и на спољашњим деловима пословних и стамбених објекта прометних улица, представља чињеничну подлогу поменуто одговорности.

Радње којима се ствара опасност

Што се тиче радњи којима може бити проузрокована штета у едикту је предвиђена радња постављања. Заправо, прописана је забрана постављања ствари у такав положај због којег би ствар представљала опасност по пролазнике.

Међутим, шта се подразумева под положајем ствари и какав то положај ствари треба да заузимају, едиктом није прецизирано, али међу многим писцима се у преводу тужбе која се користи за овај квазиделикт говори о одговорности за постављене и обешене¹⁶ ствари, одговорност за по-

¹² D. 9. 3. 5. 6.

¹³ D. 9. 3. 1. 9.

¹⁴ D. 9. 3. 5. 11.

¹⁵ *Iuvenalis*, 3, 268, превод Сић, М., *nav. delo*, 230.

¹⁶ Ногват, М., *Rimsko pravo*, Тисак Топографје, Загреб 1958, 360; Станковић, Е., Владетић, С., *Римско право*, Правни факултет, Крагујевац, 2014, 329.

стављене и окачене¹⁷ ствари, или о одговорности која настане постављањем и вешањем ствари,¹⁸ па се на основу тога може извести закључак о томе у каквом се све положају ствари могу наћи. Дакле, радња постављања не изостаје као елемент одговорности, али зато положај који ствар заузима може бити различит, односно најчешће се ради о стварима које са одређених грађевина или делова грађевина висе.

Међутим, кад оно што је било обешено падне, али и ако оно што виси падне пре се има сматрати за избаченим, а ако се просуло нешто што је висило, мада га нико није просуо,¹⁹ биће основа да се лице које је одређено едиктом позове на одговорност, али се неће применити едикт *ne quis in suggrunda*, већ едикт *de is qui deiecerint vel effuderint*, из разлога што се по едикту *ne quis in suggrunda* не узима у обзир да ли је ствар нашкодила, већ се узима у обзир сама могућност да нашкоди.²⁰

Поред чињења, овај квазиделикт ће постојати и у случају нечињења. Таква ситуација постоји онда када неко није сам поставио ствар већ трпи оно што је постављено од стране неког другог, односно лице не само да није само поставило ствар, већ не предузима никакве мере да ствар укло-ни иако зна да ју је неко други поставио и да се налази у положају који предствала опасност по живот и имовину пролазника.

ОДГОВОРНА ЛИЦА

Тужба којом се остваривала заштита по основу овог квазиделикта била је *de positis et suspensis*. Ова тужба, коју је створио претор још пре Цицероновг времена,²¹ припадала је групи популарних тужби (*actiones populares*), што значи да ју је могао подићи било ко од грађана, али се предност давала лицу које је имало најјачи интерес да казна буде плаћена.²² Казна је била 10.000 сестерција односно 10 ауреа по Јустинијановом праву, а подизала се против власника објекта (зграда, кућа, пословна просторија) или станара тих објеката.

У едикту је круг лица на које се односи забрана постављања ствари у опасан положај изражен формулацијом „нека нико”. То значи да се забрана односи на све, било станаре, било власнике зграда, било да ту станују

¹⁷ Станојевић, О., *Римско право*, Досије студио, Београд, 2008, 322; Бујуклић, Ж., *Римско право*, Универзитет у Београду, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2005, 431; Милошевић, М., *Римско право*, Номос, Београд, 2005, 372.

¹⁸ Маленица, А., Деретић, Н., *нав. дело*, 426.

¹⁹ D. 9. 3. 1. 3.

²⁰ D. 9. 3. 1. 11.

²¹ Стојчевић, Д., *Римско право*, Савремена администрација, Београд, 1977, 299.

²² Маленица, А., Деретић, Н., *нав. дело*, 426.

било да не станују, али који имају нешто постављено на тим местима.²³ Међутим, иако текст едикта може да наведе на закључак да се радња постављања забрањује наведеним лицима, ипак се овде ради о онима који су пасивно легитимисани, јер се по едикту кажњавају они који држе нешто постављено, а то су управо ова лица. Радњу постављања ствари чини или може да учини неко други, нпр. роб или члан породице.

Власник или станар ће бити позвани на одговорност и у случају када сами нису ништа поставили, али не предузимају никакве мере да ствар уклоне и трпе оно што је постављено од неког другог. С тога, уколико роб постави, а господар трпи оно што је постављено, господар неће одговорати по основу ноксалне тужбе, већ у своје име.²⁴

С друге стране, у ситуацији када оно што је постављено падне и неком нашкоди, оштећени ће имати право да подигне аквилијанску тужбу за наканду настале штете, јер се *actio de positis et suspensis* даје како би се казнило само изазивање опасности, па је јасно због чега се захтев о проузрокованој штети није постављао. У оваквој ситуацији тужба ће бити усмерена против онога који је ствар поставио, а не против онога који је ту становао. Међутим, овде постоји проблем идентификације субјекта који је ствар поставио, „јер се не може са сигурношћу утврдити да је држао нешто постављено онај који је поставио, сем ако није био или власник зграде или станар”.²⁵

ПРАВНА ПРИРОДА ОДГОВОРНОСТИ

Извршиоци радње постављања ствари на спољашње стране зидова, на гредама или крововима могу бити чланови породице или робови. Међутим, без обзира на стварног извршиоца радње, пасивно легитимисан је власник објекта или станар, што се јасно закључује из едикта. С тога су, међу романистима ове одредбе биле основно полазиште за став да се у овим случајевима ради о објективној одговорности за кулпу било роба, било слободне особе.²⁶ Дакле, власник или купац ће бити одговорни независно од постојања кривице.

²³ D. 9. 3. 5. 8.

²⁴ Romac, A., *Izvori rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1973, 461.

²⁵ D. 9. 3. 5. 12.

²⁶ Reskušić Jaramaz, I., Bukovski Simonoski, D., *Kvazidelikti u rimskom pravu: slučaj: iudex qui litem suam fecit*, *Pravnik*, 45, 2 (91), 2011, 67; Богуновић, М., *нав. дело*, 205; Descheemaeker, E., *Obligationes quasi ex delicto and Strict Liability in Roman Law*, University of Edinburgh School of Law Research Paper Series 3, 2012, 11; Polojac, M., *O dve vrste objektivne odgovornosti habitatora iz ugla pretorovog edikta de his qui effuderint vel deiecerint* (Ulpian, 9. 3. 1. pr-1), u: Dragan M. Mitrović, (urednik), *Perspektive implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije*, zbornik radova, Beograd, Pravni fakultet univerziteta u Beogradu, 2011, 134.

Једино релевантно у погледу одређивања одговорног лица јесте да се ради о ономе који има нешто постављено, па се сходно томе не улази у питање о томе ко је заиста неку ствар поставио. Тако, уколико би роб нешто поставио, а господар трпео оно што је постављено, одговараће господар.²⁷ Дакле, нема места ноксалној одговорности, јер власник или станар који је знао да је нешто обешено и допустио да то остане, самостално је крив, без могућности факултативног ослобођења одговорности.²⁸ Ова одредба је била кључна да неки од теоретичара одступе од концепта објективне одговорности за овај квазиделикт. Најгласнији је био професор Алан Вотсон (Alan Watson), који закључује да се одговорност власника или станара на неки начин заснива на кривици, јер су имали сазнање о томе да је ствар постављена и могућност да је уклоне, али томе нису приступили.

Ипак, у одредби, која гласи „ако буде сазнања да је то учинио роб без знања господара, заповедићу да га преда у ноксу“²⁹ потврђује се став о заступљености објективне одговорности, јер је у римском праву ноксална одговорност била објективна.³⁰ С тога се став о заступљености субјективне одговорности не може сматрати правилом, јер се о постојању субјективне одговорности закључује само на основу једне одредбе едикта па је о субјективној одговорности исправније говорити као о изузетку.

Међутим, узимајући у обзир круг лица која се позивају на одговорност, поставља се питање због чега у едикту постоји недоследност односно две врсте објективне одговорности. Једна је одговорност *suo nomine*, лична и непосредна одговорност корисника стана, друга је ноксална, ограничена одговорност *servi nomine*.³¹

Што се тиче одговорности *suo nomine* могуће објашњење се заснива на разлозима јавног интереса. Неопходно је било заштитити имовину и личност свакодневних пролазника, а с тим у складу предвиђена је и популарна тужба чијим подизањем се угрожени пролазник налазио у повољнијем положају. У поступку није морао да доказује кривицу починиоца, јер је по едикту јасно предвиђено ко је пасивно легитимисан. С друге стране, ноксалном одговорношћу се штите власник или станар јер се њоме ограничава њихова одговорност. Ако буде осуђено, одговорно лице, може пре-

²⁷ D. 9. 3. 5. 10.

²⁸ Богуновић, М., *нав. дело*, 206.

²⁹ D. 9. 3. 5. 6.; Palmirski, T., *How the commentaries to de his qui deiecerint vel effuderint and ne quis in suggrunda edicts could be used on the ground of edictum de feris*, www2.ulg.ac.be/vinator/rida/2006/Palmirski.pdf, 322–334.

³⁰ Mirić Karanikić, M., *Objektivna odgovornost za štetu*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2013, 23.

³¹ Polojac, M., *O dve vrste objektivne odgovornosti...*, 134.

дајом роба да избегне плаћање суме новца, утврђене у спору.³² Циљ одговорности *suo nomine* је да учини одговорним надређеног за понашање у стану или згради над којим он има контролу, док је циљ ноксалних тужби да се омогући непосредна одговорност делинквента, а да се одговорност надређеног ограничи и олакша.³³

На крају разматрања о правној природи одговорности, треба навести једно интересантно и оригинално мишљење. Према Дишимекеру одговорност из овог едикта је ситуациона одговорност.³⁴ Суштински, то је синоним за објективну одговорност, али њена карактеристика је да се у први план не истиче питање кривице, већ се наглашава специфичност чиненичног стања на којем се темељи одговорност.

ЗАКЉУЧАК

Поједине ствари, иако су намењене да служе човеку и да му олакшају свакодневни живот, могу представљати опасност за друге људе и њихову имовину, не само због природе и структуре ствари, већ и због положаја који заузимају у простору. Са проблемима неопрезности и безобзирности приликом коришћења ствари и њене различите употребе суочавали су се и староримски грађани. Разлози јавног интереса захтевали су правно регулисање ових ситуација, а што је и учињено интервенцијом претора који је доношењем едикта *ne quis in suggrunda* у периоду републике предвидео одговорност због високо постављених ствари, односно одговорност за створену опасност.

Претор је овим поступком, тј. доношењем едикта, настојао да заштити све оне који су уобичајено пролазили уским улицама између високих зграда и пословних објеката, јер је опасност да ће њихово тело или имовина бити оштећени била реална. Наиме, могуће је замислити шта су све људи постављали и качили на балконе, кровове, греде или зидове ионако оронулих зграда и других грађевина изграђених од лошег материјала, које су се и саме лако урушавале. С тога, да би се предупредила штета која је могла настати падом тих ствари, претор је предвидео популарну тужбу, која се подизала против власника објекта (зграда, кућа, пословна просто-

³² D. 9. 4. 43.; коришћен превод: Danilović, J., Stanojević, O., *Tekstovi iz rimskog prava*, Javno preduzeće Službeni list SCG, Beograd, 2003, 153.

³³ Polojac, M., *nav. delo*, 135.

³⁴ Descheemaeker, E., *The Roman Division of Wrongs: A New Hypothesis*, Roman Legal Tradition, 5, Ames Foundation and the university of Glasgow School of Law, 2009, 2.

рија) или станара тих објеката. Казна за одговорно лице била је 10.000 сестерција односно 10 ауреа по Јустинијановом праву.

У прилог томе да су предвиђањем ове одговорности настојали заштити пролазнике и њихову имовину и да је та заштита била примарни циљ говори и чињеница о томе која су лица за овај кавзиделикт била одговорна. Наиме, пасивно легитимисан је био станар или власник објекта, иако би радњу постављања могао извршити неко од укућана што је с аспекта лица које подиже тужбу повољнији положај јер не мора да доказује ко је заиста ствар поставио у одређени положај.

На крају можемо додати и то да су Римљани за оно време, тј. за своје прилике и потребе имали овакав правни изум, а да је као и већина њихових института нашло примену и данас, с тим што је дошло до незнатне трансформације, те једино можемо говорити о одговорности за опасну ствар.

ЛИТЕРАТУРА

- Alinčić, S., *Justinijanov Digesta – deveta knjiga*, Tutin, 2013
- Богуновић, М., *Објективна одговорност у римском праву*, Годишњак Правног факултета Универзитета у Бањој Луци.
- Бујуклић, Ж., *Римско право*, Универзитет у Београду, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2005.
- Danilović, J., Stanojević, O., *Tekstovi iz rimskog prava*, Javno preduzeće Službeni list SCG, Beograd, 2003.
- Descheemaeker, E., *Obligaciones quasi ex delicto and Strict Liability in Roman Law*, University of Edinburgh School of Law Research Paper Series 3, 2012.
- Descheemaeker, E., *The Roman Division of Wrongs: A New Hypothesis*, Roman Legal Tradition, Ames Foundation and the university of Glasgow School of Law, 2009, 5.
- Плић, В., *Recepcija dva rimska edikta u Srpski građanski zakonik*, Гласник адвокатске коморе Војводине, Књига 75, бр. 4, Нови Сад, 2015.
- Маленица, А. Деретић, Н. *Римско право*, Правни факултет Нови Сад, 2011.
- Милошевић, М., *Римско право*, Номос, Београд, 2005.
- Mirić Karanikić, M., *Objektivna odgovornost za štetu*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2013.
- Palmirski, T., *How the commentaries to de his qui deiecerint vel effuderint and ne quis in suggrunda edicts could be used on the ground of edictum de feris*, www2.ulg.ac.be/vinitor/rida/2006/Palmirski.pd.
- Polojac, M., *O dve vrste objektivne odgovornosti habitatora iz ugla pretorovog edikta de his qui effuderint vel deiecerint (Ulpian, 9. 3. 1. pr–1)*, u: Dragan M. Mitrović, (urednik), *Perspektive impleментације evropskih standarda u pravni sistem Srbije, zbornik radova*, Beograd, Pravni fakultet univerziteta u Beogradu, 2011.

- Reskušić Jaramaz, I., Bukovski Simonoski, D., Kvazidelikti u rimskom pravu: slučaj: *iudex qui litem suam fecit*, *Pravnik*, 45, 2 (91), 2011.
- Робер, Ж. Н., *Сѡару Рим*, Мима Александрић, Слио 2009.
- Ромас, А., *Izvori rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1973.
- Сић, М., *Praktikum iz rimskog prava*, Pravni fakultet u Novom Sadu – centar za izdavačku delatnost, Novi Sad, 2002.
- Станковић, Е., Владетић, С., *Римско ѡраво*, Правни факултет, Крагујевац, 2014.
- Станојевић, О., *Римско ѡраво*, Досије студио Београд, 2008.
- Стојчевић, Д., *Римско ѡраво*, Савремена администрација, Београд, 1977.
- Норват, М., *Rimsko pravo*, Tisak Topografije, Zagreb, 1958.
- <http://www.ancient.eu/article/637/>

POSITION OF ITEMS AS THE BASIS OF LIABILITY IN THE ROMAN EDICT NE QUIS IN SUGGRUNDA

Milica Sovrlić

Ph.D. student, major in Roman Law

S u m m a r y

A real need to protect passers-by whose lives and property were endangered because of the constant danger of falling of various items created a legal basis for the adoption of the edict *Ne quis in suggrunda*.

Author of the work, starting from the provisions of this edict analyzes the assumption of liability for the items placed in a certain position or for the created risk not dealing with the consequence that occurs to their fall i.e. damages, considering that in this case the other legal situation that is not the liability of just keeping items in a certain position and responsibility for the detrimental consequences resulting from their decline are two different situations.

Keywords: quasi delict, elevated objects, responsibility, *actio popularis*